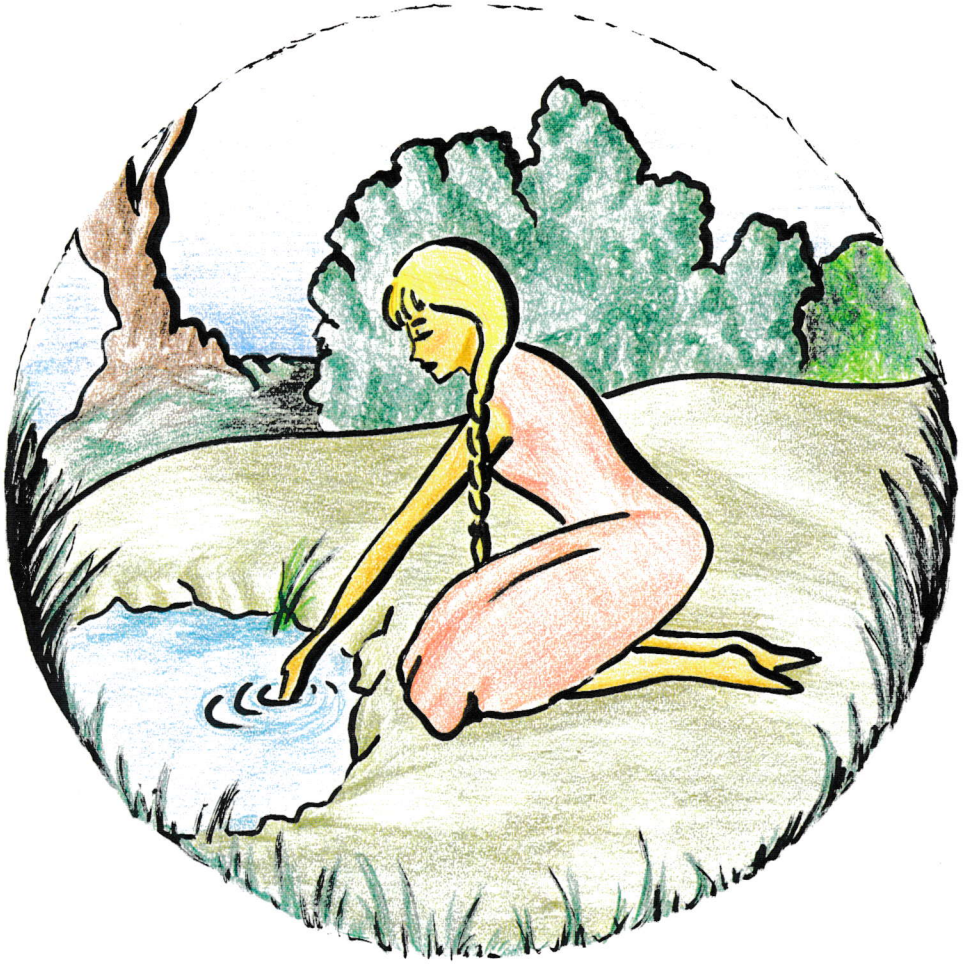

AGGARPS OFFERKÄLLA

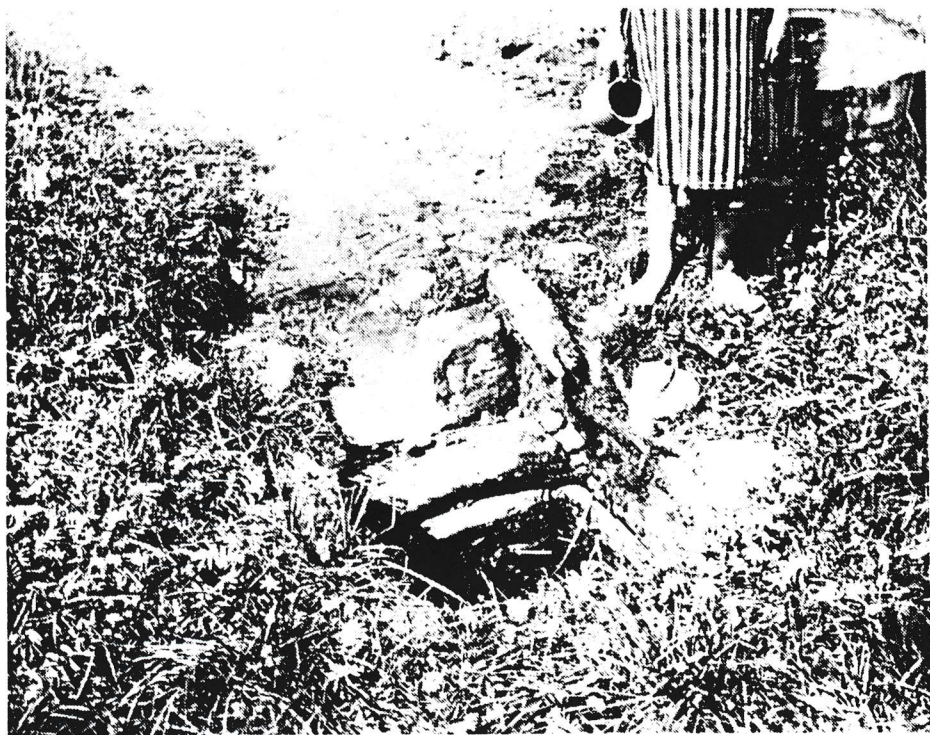

Foto: Nordiska museet, ca 1930.

AGGARPS OFFERKÄLLA

För några tusen år sedan var Svedalabygden täckt av is. En stor flod som matats av vatten från Baltiska issjön gick fram över Söderslätt. Med tiden torrlades området. Kvar blev bl a flera källor.

En källa är en vattentäkt där källådern av egen kraft brutit fram i dagytan. Sådana naturkällor har ofta varit föremål för riter och offerhandlingar. Man hade stor tilltro till vattnet som släckte deras törst och bar deras båtar. De krafter som kunde ge människan detta trodde man kom från varelser som bodde i källor och bäckar t.ex näcken.

Sådan källkult är även förknippad med vattnets helande och närande kraft och ansågs också kunna ge förebud om kommande händelser genom orakelsvar och järtecken. Man ansåg också att källor hade en helbrägdagörande och sjukdomsbotande kraft. För att vara en riktig hälsokälla skulle den ha nordrinnande vatten. När hälsan svek och inget annat hjälpte sökte man sig till offerkällan. Man använde källans vatten för både invärtes och utvärtes sjukdomar. Hade man syndat offrade man för syndernas förlåtelse.

Vår trakts största naturkälla är Offerkällan i Aggarp, en naturkälla med mycket gamla anor. Den är känd ända sen 1300-talet, under den tid då Drottning Margareta huserade på Lindholmens slott. En lantmäterikarta från 1769 ger en bild av Aggarps gamla by. I söder ligger gårdarna 7, 8 och 9. Mellan dessa är byns "vanning". Omedelbart väster om gården nr 8 (Källgården) låg en plats som kallades "kyrkegrunden". Här har antagligen Aggarps kyrka en gång legat. Strax intill denna låg offerkällan. Den är förmodligen tillkommen under hednatiden och fanns alltså troligen före kyrkan.

Förekomsten av heliga källor i närheten av kyrkor tas som belägg för att kyrkorna anlades där för att konkurrera ut en hednisk kultplats. Vid en biskopsvisitation 1705 antecknades att det fanns en källa i Aggarp med tillägget att "det brukas inte vidskepelse eller offer". Men enligt andra gamla skrifter är detta just precis vad den användes till.

Offerkällan i Aggarp är satt med fyrkantiga ekstockar, omkring 50 cm i fyrkant. Den är drygt 1 meter djup. Den som ville offra lade sig ner med en slant i munnen vid källan för att dricka. Medan man drack föll slanten ner i källan. Offrandet skedde som regel på natten. Drängarna på gårdarna runt omkring skaffade sig en extrainkomst genom att fiska upp slantarna.

Bara för drygt hundra år sedan var det en allmän sed att offra i källan på midsommarafton. 3 shilling eller 9 styver skulle källan ha. Vattnet i just denna källa ansågs hjälpa mot bl a väderkolik och ögonsjukdomar. För att vara säker på att bli frisk skulle man offra tre år i rad samt att dricka minst tre munfullar vatten.

Midsommarafton var den stora offerdagen. Då kom folk gående, ridande och körande från både när och fjärran. Man hade ofta mat och brännvin med sig om man kom långväga ifrån. Man bjöd gärna sina nyförvärvade vänner och man dansade i den ljusa sommarnatten tills morgonen grydde.

Ungdomarna sökte sig ofta till offerkällan för att få reda på sin tillkommande. I den s k "so-rännan", som gick från Lindholmen och ner till Aggarp, huserade en sugga, skarpryggad och långborstig. Svärmiska pojkar brukade sätta sig upp på suggan för att rida ner till Aggarps Offerkälla och där få reda på sin tillkommande. Det gick emellertid inte så bra. Suggan var så skarp i ryggen att pojkarna efter en kort stund fläktes upp tvärs igenom.

Tre mystiska fiskar sägs också ha hållit till i Aggarps källa. De var röda som guld och hade katthuvud och kattögon. Tog man bort en fisk fanns det tre fiskar igen nästa år.

För gångna generationer har dessa offerkällor eller heliga källor, som de också kallas, betytt ofantligt mycket. Tron på dess makt har haft djupa rötter, men många är i dag bortglömda. Gamla seder glömmas lätt. Låt oss försöka dokumentera dessa och bevara dem för eftervärlden.

LIONS CLUB i Svedala har som ett av sina mål att bidra till olika kulturändamål. Under 1992 tog LIONS kontakt med Riksantikvarieämbetets Fornvårdsenhet. Detta resulterade i att Offerkällan i Aggarp numera klassas som fornlämning. LIONS har sedermera låtit restaurera källan till dess ursprungliga skick genom att bl a förse den med en ny infodring med ekstockar. En mindre parkeringsplats har även gjorts i anslutning till källan, så de som tänker avlägga ett besök med bil har möjlighet att parkera.

*Text. Ulf Löwenborg
Teckning. Tina Breisner
Lay-out. Lars G Nilsson*

